

Úvod do korpusové lingvistiky 4

**AUTOMATICKÁ MORFOLOGICKÁ ANALÝZA
(TOKENIZACE, ANALÝZA A DESAMBIGUACE,
TAGGING A LEMMATIZACE)**

Značkování pomocí nástrojů automatické morfologické analýzy

- Morfologický slovník
- Jednotky + interpretace
- Word – lemma – tag
- Identifikace
- Obecně nejednoznačné přiřazení
- disambiguace

Rozdělení textu na tokeny

- Token – jednotka pro další analýzu
- Jednotky typu word
- Textová slova
- Interpunkce
- problémy

Lemmatizace a značkování proloženě psaného textu

• pool

Výskytů: 3 i.p.m.: 0.0 (vztaženo k celému korpusu) | ARF: 1

Mladá fronta DNES, 5. 4. 1993	Liver p	/p/NN-----8-	o /o/RR--6-----	o /o/RR--6-----	l /l/NN-----8-	- Překážkový dostih Velká národní
Mladá fronta DNES, 8. 10. 1993	Black p	/p/NN-----8-	o /o/RR--6-----	o /o/RR--6-----	l /l/NN-----8-	- V Británii bylo loni
Mladá fronta DNES, 11. 4. 1994	Liver p	/p/NN-----8-	o /o/RR--6-----	o /o/RR--6-----	l /l/NN-----8-	(Od našeho zvláštního zpravodaje

Tvary s volným morfémem -s

- Lemma a slovní druh (pos)

Výskytů: 9 i.p.m.: 0,01 (vztaženo k celému korpusu) | ARF: 1

Abyste neumřel smíchy: tajemství Donalda Lama a Berty Coolové	řekl jsem . " O čems /co/PQ--6--2----- to tedy k sakru mluvil
Zavírací hodina	" " Všechno , o čems /co/PQ--6--2----- mluvil , způsob , jak
Kukaččí vejce	" Takže objevuješ , o čems /co/PQ--6--2----- neměl ani tušení , Thorne
Idiot - 4. část	" Nevytáčeš se ! O čems /co/PQ--6--2----- jí psal ? " "
Kdo zabil Tomáše Wellse	náš souhlas . " O čems /co/PQ--6--2----- mluvil s hrobníkem ? "
Básně, eseje, překlady	každý nápor časem se v čems /co/PQ--6--2----- rozpustí . Na mladých je
Zapadlo slunce za dnem, který nebyl	ruší klid A srdce po čems /co/PQ--6--2----- ' minulém práhne , po
Zapadlo slunce za dnem, který nebyl	' minulém práhne , po čems /co/PQ--6--2----- ' , co nelze vyslovit
Zapadlo slunce za dnem, který nebyl	oko modré , stále o čems /co/PQ--6--2----- snil . Hráč druhý ,

Tvary se spojovníkem

- První část kompozit

Výskytů: 6 i.p.m.: 0,05 (vztaženo k celému korpusu) | ARF: 4 | Výsledek je promíchán

D Test, č. 5/2005	připomíná obdobnou vzájemnou impertinenci v	anglicko /anglicko/A2-----A-----	- skotské rozmluvě : "
Shakespeare	a bídná usedlost ! To	Anglicko /anglicko/A2-----A-----	, jež zvyklé bývalo být
Uvnitř velryby	co se namane , když	Anglicko /anglicko/A2-----A-----	si věrno zůstane . Je
Lidé a země, č. 12/2004	dictionary FRAUS ILUSTROVANÝ STUDIJNÍ SLOVNÍK	ANGLICKO /ANGLICKO/X@-----	- ČESKÝ / ČESKO -
Nenasytaná	jejich pevné ruce vládl na	anglicko /anglicko/A2-----A-----	- skotské hranici klid a
Deníky Bohemia, 12. 4. 2007	půl šesté přijde na řadu	anglicko /anglicko/A2-----A-----	- bengálský fil Antarmahal ,

Automatická morfoloická analýza

- Obecně víceznačná
- Tvarová homonymie
- Homonymie na úrovni slovního druhu
- Slovnědruhové přechody a přesahy

Tvarová homonymie

Word: který

který:

P₄MS₁-----

P₄IS₁-----

P₄IS₄-----

P₄MS₅-----

P₄IS₅-----

Tvarová homonymie

Word: který

který:

k2gMnSc1

k2gInSc1

k2gInSc4

k2gMnSc5

k2gInSc5

k2gMnPc1wH k2gMnPc4wH k2gMnPc5wH

k2gInPc1wH k2gInPc4wH k2gInPc5wH

k2gFnSc2wH k2gFnSc3wH k2gFnSc6wH

k2gFnPc1wH k2gFnPc4wH k2gFnPc5wH

k2gNnSc1wH k2gNnSc4wH k2gNnSc5wH

k2gNnPc1wH k2gNnPc4wH k2gNnPc5wH

Homonymie tvarů od různých lemmat

- ženu /žena
- ženu/hnát
- 1.ř. ... je **<ženu/hnát/VB-S---1P-AA.*>** i muže vyšetřit
- 3.ř. ... cílem je **<ženu/hnát/VB-S---1P-AA.*>** ženu zaujmout

Mladá fronta DNES, 29. 6. 2005 obavách z poruchy plodnosti je **ženu** /hnát/VB-S---1P-AA---| i muže vyšetřit a dodat

Mladá fronta DNES, 15. 8. 2005 . " Přes den je **ženu** /hnát/VB-S---1P-AA---| , ale v noci to

Reflex, č. 31/2009 minut a jejím cílem je **ženu** /hnát/VB-S---1P-AA---| zaujmout . Používá se k

Korespondence že nezahlám a že to **ženu** /hnát/VB-S---1P-AA---| svínským krokem , incident neincident

Třísky do masa a nelitostný . Dopředu se **ženu** /hnát/VB-S---1P-AA---| . Víím , cítím ,

Homonymie tvarů od různých lemmat pila/pila x pila/pít

- 5. ř. <Pila/pít/VpFS---3R-AA.*> je přímo propojena s počítačem

Zahradní ploty a zídky	pily v přímém směru . Pila /pila/NNFS1-----A----- může být i na baterii
Pevné pouto	s kudrnatými vlasy , která pila /pít/VpFS---3R-AA---I čaj z termosky a mluvila
Sobota	motoroky a ječí jako motorová pila /pila/NNFS1-----A----- . V tuto dobu se
Maminka, č. 1/2005	, návštěvy u psychotronika , pila /pít/VpFS---3R-AA---I různé bylinné čaje . S
Mladá fronta DNES, 30. 3. 2006	firmy - například JAWA , pila /pila/NNFS1-----A----- , dodavatel uhlí . Středočeský
Stavitel, č. 4/2007	pila a zkracovací pila . Pila /pít/VpFS---3R-AA---I je přímo propojena s počítačem
Osudný zvrát	mohla ho pít stejně jako pila /pít/VpFS---3R-AA---I mléko . Všechno se změnilo
Tichá žena	ve kterém jsem jako dívka pila /pít/VpFS---2R-AA---I kakao usazená na chaise-longue postavím
Cizinec přichází	chléb života a jeho ústa pila /pít/VpNP---3R-AA---I víno nesmrtelnosti , a to
Stálo to za hovno..., ale aspoň byla sranda	whisky , natož aby ji pila /pít/VpNP---3R-AA---I . Lkaní , mládím tak
Ztracená	toho vypila ? Proč jsi pila /pít/VpFS---2R-AA---I ? Ale nahlas položila jedinou
Poslední útočiště	. " Co myslíte , pila /pít/VpFS---3R-AA---I hodně ? " " Ne
Otrok	začala zuby do nader a pila /pít/VpFS---3R-AA---I až do svítání . Ráno
Naplnění	jako prs , z nějž pila /pít/VpFS---3R-AA---I . Vypadalo to , že
Tabatěrka z Bagomba	vy , Harry : ' Pila /pít/VpNP---3R-AA---I ! Siba tu beng-beng .
Rozený svůdce	vysála , když jste mu pila /pít/VpFS---2R-AA---I krev . " Nita vyšpulila
K znamená Kennedy	patrně mezitím svlékla . Jak pila /pít/VpNP---3R-AA---I , nechal spadnout na zem
Právo, 5. 2. 2009	pod Hostýnem na Kroměřížsku . Pila /pít/VpFS---3R-AA---I Javořice , a. s. má
MIčení jehňátek	čaje ? " Při studiu pila /pít/VpFS---2R-AA---I Mappová nápoj , který si
Geraldova hra	mezi návštěvníkovými nohama byla motorová pila /pila/NNFS1-----A----- . Jessie si tím byla

Slovnědruhové přechody a přesahy

Rose Madder	dělá , měla živůtek obtočený kolem /kolem/RR--2-----	krku a jazyk jí visel
Utrpení oddaného Všiváka	smutný . Očima ztěžka bloudí kolem /kolem/Db-----	a chvěje se třasem ,
Lidé a země, č. 4/2002	první linii a svou divokostí kolem /kolem/RR--2-----	sebe šířily hrůzu a děs
Kdo je Mallory?	Ann . 2 . Teprve kolem /kolem/RR--2-----	šesté večer si Corridon všiml
Nezbytné věci	" Opustil záchodek - prošel kolem /kolem/RR--2-----	Keetona , aniž by o
Osobní korespondence	s tím kamarádem na kolech kolem /kolem/RR--2-----	našich a když jeli nazpátek
Dům	truhly a konečně je rozhodila kolem /kolem/Db-----	. Byl to krásný přiběh
Lidé a země, č. 4/2009	, Kominíci , Kobyly drží kolem /kolem/RR--2-----	ramena a zpívají My jsme
DVDMAG, č. 2/2007	. Napínavý děj se točí kolem /kolem/RR--2-----	dvou mužů : Prvního důstojníka
Svatba	manželství . Tanec se závojem Kolem /kolem/RR--2-----	půlnoci si nevěsta sundá závoj
Světlo dne	svištění dopravy cákající vodou . Kolem /kolem/Db-----	projížděly patrové autobusy s hořejším
D Test, č. 10/2005	4,0 mmol/l u mužů a kolem /kolem/RR--2-----	4,5 mmol/l u žen)
Němci v Praze 1861-1914	z pražských německých židovských spisovatelů kolem /kolem/RR--2-----	první světové války , že
Staří Egyptané	k vytvoření jednotného egyptského státu kolem /kolem/RR--2-----	roku 3000 př. n. l.
Stanice Bazilišek	se usadila , začaly se kolem /kolem/RR--2-----	ní vysouvat displeje a monitory
Věřil jsem, že mám řů časů, ale teď si nejsem tak jistej	1917 ; dvojnásobný vítěz závodu kolem /kolem/RR--2-----	bloku v roce 1918 ;
Smrtící zrada	než šest měsíců . Měla kolem /kolem/RR--2-----	sebe okruh blízkých přátel ,
Paměť esejisty	jsem vůbec zkusil psát . Kolem /kolem/RR--2-----	osmnácti let jsem se v
Devět miliard božích jmen	postrčí na stabilní oběžnou dráhu kolem /kolem/RR--2-----	Měsíce . Zapálíš je ,
V nemilosti	řítit se s polodivokými koňmi kolem /kolem/RR--2-----	padesáti kilometrů za hodinu přes

Lemma a tag

- Výsledkem automatické morfologické analýzy a desambiguace
- Závisí na rozsahu a obsahu slovníku, nad nímž pracuje AMA
- Závisí na použité desambiguace

Rozsah a obsah slovníku

- Pouze interpretace uložené ve slovníku
- Pouze jednotky uložené ve slovníku
- Tvary nerozpoznané AMA
- Tag=X.*

Desambiguace

- Stochastické metody
- Pravidlové metody
- Hybridní metody
- Guessery

Desambiguace

- Zjednoznačnění = volba konkrétní (kontextově správné) interpretace z nabízených možností
- Problémy: nepřítomnost správné interpretace, nemožnost jednoznačně určit, která interpretace je správná

Stochastické metody

- Ruční analýza dat – trénovací data
- Metody strojového učení
- Automatické nástroje založené na matematické pravděpodobnosti

Pravidlové metody

- Implementace pravidel, která v jazyce platí (kognitivně plausibilní přístup).
- Pozitivně formulovaná pravidla
- Negativně formulovaná pravidla

Hybridní metody

- Kombinují různé přístupy statistické a pravidlové

Guesser

- Hadač – program, který pracuje na různých základech (statistika/pravidla) a bez znalostní databáze (slovníku) se snaží „uhádnout“ příslušnou interpretaci.
- Guessery byly testovány na korpusu SYN2005.